

Moderne tijd

In het verdrag van Nanjing, dat Groot-Brittannië en China in 1842 sloten, stond: "Het is noodzakelijk en wenselijk dat Britse onderdanen een haven hebben waar zij naar behoefte hun schepen kunnen onderhouden als dat nodig is. Zijne Majesteit de keizer van China zal daarvoor het eiland Hongkong afstaan aan Hare Majesteit de Koningin van Groot-Brittannië."

Een bewering:

Het Verdrag van Nanjing was een gevolg van de politieke situatie in China en van het toenemende Britse imperialisme.

- 4p 13 Leg beide delen van de bewering uit, waarbij je je antwoord telkens ondersteunt met een andere verwijzing naar het verdrag.

Gebruik bron 6.

De standpunten van Mina Kruseman worden door feministen in de tweede helft van de negentiende eeuw deels bekritiseerd en deels nagestreefd.

- 4p 14 Leg uit, telkens met een verwijzing naar het betreffende standpunt:
- welke kritiek een deel van die feministen heeft op het eerste standpunt en
 - waardoor het tweede standpunt wel werd nagestreefd door die feministen.

Mina Kruseman (zie vraag 14) had een relatie met Frits Hoffman en kreeg met hem twee kinderen, zonder met hem in het huwelijk te treden. Ze verdiende haar inkomen door het houden van toespraken en voordrachten.

- 2p 15 Leg uit welk negentiende-eeuws ideaal voor veel vrouwen de reden was Mina Kruseman af te wijzen als rolmodel.

De volgende zes gebeurtenissen uit de geschiedenis van China staan in willekeurige volgorde:

- 1 De Bokseropstand brak uit.
- 2 De modernisering van landbouw en industrie naar het voorbeeld van de Sovjet-Unie ging van start.
- 3 De Vier Moderniseringën werden ingevoerd.
- 4 De Volksrepubliek kreeg een eigen vertegenwoordiging in de Verenigde Naties.
- 5 De 4 Meibeweging ontstond.
- 6 Op en rond het plein van de Hemelse Vrede eisten demonstranten liberaliseringën.

- 2p 16 Zet deze zes gebeurtenissen in de juiste chronologische volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Gebruik bron 7 en de gebeurtenissen van vraag 16.

De vijf fragmenten van bron 7 horen bij gebeurtenissen van vraag 16.

- 2p 17 Maak de juiste combinaties van bronfragment en gebeurtenis door achter elke letter van het bronfragment het cijfer van de gebeurtenis die erbij past te noteren. Noteer alleen letters en cijfers.
Let op: er blijft één gebeurtenis over.

Een anekdote:

Nadat in 1937 een voorstel was gedaan om alleen kiesrecht te verlenen aan Europese vrouwen in de Nederlandse kolonie Nederlands-Indië, zei mevrouw Hoogersteger-Camman van de *Vereniging voor Vrouwenkiesrecht*: "Wij zijn ervan overtuigd dat inheemse vrouwen er volledig achter staan om op dit moment actief kiesrecht toe te kennen aan die groep die tegen minder problemen aanloopt, namelijk de Europese vrouwen."

De discussie over vrouwenkiesrecht versterkte mogelijk het streven naar onafhankelijkheid in Nederland-Indië.

- 2p 18 Leg dit verband uit met deze anekdote.

Gebruik bron 8.

Stel: je doet onderzoek naar de Tweede Wereldoorlog in Duitsland en je wilt deze bron gebruiken voor twee onderzoeksonderwerpen:

- 1 De bereidheid van de Duitse bevolking om hun land te verdedigen.
- 2 Het voeren van een totale oorlog in Duitsland.

Je concludeert dat de bron **minder** betrouwbare informatie bevat voor het eerste onderzoeksonderwerp en **meer** betrouwbare informatie voor het tweede onderzoeksonderwerp.

- 4p 19 Leg beide conclusies uit, telkens met een andere verwijzing naar de bron.

Gebruik bron 9.

Twee gegevens over het stripboek *Kuifje in Congo*:

- 1 In 1946, terwijl Congo nog steeds een Belgische kolonie is, verandert Hergé in een nieuwe uitgave van het boek de les (zie bron) in een rekenles waarin Kuifje zegt: "We beginnen met een simpele som: wie kan me vertellen hoeveel 2+2 is?"
- 2 In 2011 vindt er een rechtszaak plaats in België over de vraag of de verkoop van *Kuifje in Congo* moet worden verboden wegens de inhoud.

- 2p 20 Geef een verklaring voor de verandering van de les die Kuifje geeft aan de Congolese kinderen **en** voor het plaatsvinden van de rechtszaak, waarbij je je antwoord telkens ondersteunt met een verschillend kenmerkend aspect.

Let op: je mag een kenmerkend aspect maar één keer gebruiken.

In 1952 tekende Adenauer het 'Verdrag van Luxemburg', waarbij overeengekomen werd dat:

- 1 de Joodse staat Israël meer dan drie miljard mark kreeg; een betaling die bekend werd onder de naam *Wiedergutmachung* ('het weer goedmaken').
- 2 Israël het grootste gedeelte van de drie miljard mark moest besteden aan de aanschaf van West-Duitse goederen zoals schepen en treinen. Adenauer wilde de positie van de BRD in West-Europa verstevigen.

2p **21** Toon voor elk van beide afspraken aan op welke wijze deze moest bijdragen aan het verstevigen van de positie van de BRD in West-Europa.

Gebruik bron 10.

Stel: je doet onderzoek naar de opstand in 1953 in de DDR. Je wilt deze beschrijving van Semjonov als bron gebruiken, maar je twijfelt aan de betrouwbaarheid ervan.

4p **22** Licht je twijfel toe door telkens met een verwijzing naar de bron:

- aan te tonen dat Semjonov een communistische visie heeft op de oorzaak van de opstand en
- aan te tonen dat de beschreven instructies uit Moskou passen bij een totalitair regime en
- uit te leggen dat je twijfelt aan de betrouwbaarheid van de beschrijving van zijn eigen rol die Semjonov geeft in zijn memoires uit 1990.

Gebruik bron 11.

De behandeling van de Russische adviseurs zoals die uit de bron blijkt, heeft bedoelde en onbedoelde gevolgen voor China.

3p **23** Toon dit aan door:

- uit te leggen welk politiek gevolg door de regering van Mao wordt nagestreefd met de beschreven behandeling van de Russische adviseurs en
- aan te geven welk Chinees economisch beleid in die tijd hieronder heeft geleden.

Gebruik bron 12.

Een van de effecten van de Culturele Revolutie is het ontstaan van een persoonscultus rondom Mao.

2p **24** Leg uit dat de boodschap van deze poster hieraan bijdraagt.

Gebruik bron 13.

Een conclusie:

Uit deze bron blijkt dat de emancipatie van vrouwen een proces is.

- 4p **25** Ondersteun deze conclusie door, telkens met een andere verwijzing naar de bron, uit te leggen welke continuïteit **en** welke verandering in de positie van de vrouw vanaf de jaren 1950 plaatsvinden.

In 2002 vond een interview plaats met Inge Viett, een voormalig lid van de *Rote Armee Fraktion*, een groep die voortkwam uit de Baader-Meinhoff Gruppe. Twee uitspraken uit het interview waren:

- 1 Over haar jeugd op het West-Duitse platteland in de jaren 1950 zei Viett: "De mensen groetten elkaar nog met 'Heil Hitler'. Over de Tweede Wereldoorlog werd noch thuis, noch op school gesproken."
- 2 Over de toestemming die ze van de regering van de DDR kreeg om zich in de jaren 1980 in Oost-Duitsland te vestigen zei Viett: "Er was een basisovereenkomst: we hadden een gemeenschappelijke vijand."

- 2p **26** Toon voor elk van beide uitspraken van Viett aan dat deze paste bij een motief voor het verzet dat de Baader-Meinhof Gruppe pleegde.

bron 6

Twee fragmenten uit de autobiografie van de actrice en schrijfster Mina Kruseman (1839-1922) waarin ze verschillende standpunten uiteen zet:

fragment 1

Ik heb nooit begrepen waarom alle mensen zo bezig zijn met het geslacht van de personen die stemmen: ik ben van mening dat als nu eindelijk eens gekibbeld zou worden over de intelligentie van stemgerechtigden, wij tenminste nog een kans zouden hebben om bij het kibbelen iets te winnen. Want of wij nu door mannelijke of door vrouwelijke nulliteiten [onbenullen] aan een slechte regering worden geholpen, dat komt toch op hetzelfde neer!

fragment 2

Ik vraag *werk* voor de vrouwen, niets dan werk, werk dat betaald wordt met *geld*. Zodra wij het zover gebracht zullen hebben dat wij (net als de mannen) als een dom kind in de schoolbanken beginnen om er als een goed opgeleid mens weer uit op te staan, dan komt de rest vanzelf, want de vrouw die in haar eigen onderhoud kan voorzien, heeft het recht vrij te zijn en moeder te wezen.

bron 7

De volgende bronfragmenten zijn ooggetuigenverslagen van gebeurtenissen uit de Chinese geschiedenis en staan in willekeurige volgorde:

fragment a

De studentencomités stemden er gisteren mee in om de regering per telegram te laten weten dat er aanstaande maandag gestaakt zou worden als hun vier eisen niet werden ingewilligd (...): weigeren om het vredesverdrag te ondertekenen, bestraffen van de corrupte verraders die geheime verdragen met Japan hebben gesloten, etc.

fragment b

Het is zonder enige twijfel realiteit en een feit dat internationaal wordt erkend dat er maar één China is in deze wereld en dat Taiwan een onderdeel is geweest van China's territorium sinds mensenheugenis. (...) Vandaag erkennen meer dan 160 landen ter wereld dat Taiwan een onderdeel is van het grondgebied van China.

fragment c

In maart werden er op alle straathoeken al affiches aangebracht: "Verdrijf de vreemdelingen! Dood alle christenen!" Toen ze steeds dichterbij Peking kwamen en in de wijde omgeving christelijke dorpen verwoestten, missionarissen vermoordden en begonnen de spoorwegen te vernielen, liet men legereenheden komen om de ambassades te beschermen.

fragment d

Om 9 uur 's avonds stonden we op, staken onze rechterhand omhoog en legden een eed af: Voor het bevorderen van de democratie in ons land (...). Maar aan de oost- en westkant van de Chan'anboulevard vloeiden stromen bloed. De slaggers, de soldaten van het Zevenentwintigste Leger richtten tanks, machinegeweren en bajonetten (...) op de mensen die zelfs maar een slogan durfden te roepen.

fragment e

Vandaag de dag zijn er bijna geen vergaderingen meer en mensen werken veel harder op het hun toegewezen land dan toen zij nog voor het collectief werkten. (...) Zij hebben meer vrijheid en hoeven niet iedere dag naar het land. Zij hebben meer zeggenschap en kunnen hun geld uitgeven aan huwelijken en begrafenissen als ze dat willen.

bron 8

Voorpagina van het weekblad *Berliner Illustrierte Zeitung* van 2 november 1944 met een foto van leden van de *Volkssturm*:

Toelichting:

In oktober 1944 richt Hitler de *Volkssturm* op, een leger van Duitse mannen tussen de zestien en de zestig jaar die (nog) niet in militaire dienst zaten.

Vertaling van het onderschrift:

Het Volk staat op. Miljoenen grijpen naar de wapens. Jong en oud heeft als één man geantwoord op de afkondiging van de *Volkssturm*. Heilig is het vaderland. Verbeten is de wil om het te verdedigen. Het smeedt iedereen samen, de zestigjarigen en de zestienjarigen, de veteraan en de jongeman. Het uur van de grootste beproeving is aangebroken.

bron 9

De Belgische tekenaar Hergé publiceert in 1931 het stripboek *Kuifje in Congo*, waarin Kuifje en zijn hond Bobbie door de Belgische kolonie Congo reizen. In het boek staat deze afbeelding waarop Kuifje lesgeeft aan Congolese kinderen:

bron 10

Vladimir Semjonov, die in 1953 de hoogste commissaris is van het Sovjet Controle Comité in de DDR, schrijft in 1990 in zijn memoires:

Berichten over gewelddadige demonstraties en confrontaties bereikten ons uit Gera, Cottbus, Chemnitz, Halle, Leipzig, Dresden, Maagdenburg en andere steden in de DDR. Aan beide kanten vielen doden. (...) Om 11 uur kregen we uit Moskou de instructie om het vuur op de opstandelingen te openen, militaire standrechtbanken op te richten en twaalf raddraaiers dood te schieten. Nieuwsberichten over de executies moesten overal in de stad opgehangen worden. Omdat [bevelhebber] Sokolovski en ik echter over buitengewone volmachten beschikten, negeerden we de instructie uit Moskou en gaven [aan onze soldaten] het bevel om over de hoofden van de demonstranten heen te schieten. De eerste schoten veroorzaakten verwarring onder de opstandelingen. Ze begonnen zich naar West-Berlijn terug te trekken.

bron 11

In 1960 schrijft Chroesjtsjov, de opvolger van Stalin, over Russische adviseurs in China:

Onze adviseurs, werkzaam in China, hebben vaak te maken met een gebrek aan vertrouwen. Hun pogingen om technische problemen te helpen oplossen worden vaak afgewezen en hun advies, dat is gebaseerd op hedendaagse wetenschappelijke kennis en technische ervaring, wordt luidkeels als achterhaald en conservatief verklaard. (...) Ze kunnen deze omgeving van wantrouwen en achterdocht niet verdragen, terwijl ze hun verantwoordelijkheden willen nakomen. Het is daarom niet verwonderlijk dat veel van deze adviseurs hebben verzocht terug te mogen keren naar hun vaderland. In het licht van dit alles zijn we tot de conclusie gekomen dat de verdere aanwezigheid van de Sovjetadviseurs in de Volksrepubliek praktisch onmogelijk is geworden.

bron 12

Chinese poster uit 1967 met de titel 'Verdrijf de oude wereld, bouw een nieuwe wereld':

Toelichting:

Onder de voet van de man liggen vooraan een beeldje van Confucius en een kruisbeeld.

bron 13

In 1978 zegt G. Huizinga, de algemeen voorzitter van de commissie voor de staatsexamens, over vrouwen die via de zogenaamde 'moedermavo's' alsnog een middelbare schooldiploma willen halen:

De leukste reden om te gaan leren is de reden van de snel groeiende groep huisvrouwen: zij doen het als hobby. De tijd die zij door het afnemende kindertal en de vele moderne huishoudelijke apparaten over hebben, kunnen ze niet beter besteden. Door te studeren, verzekeren ze zich later van een gevulder leven als de kinderen de deur uit zijn. Ze kunnen door dat diploma misschien aan de slag. (...) het zijn vaak de beste leerlingen. Die huismoeders komen soms met prachtige resultaten uit de bus.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.